

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO

L. A. GEELHOEDA

przedstawiona w dniu 29 kwietnia 2004 r.¹

I — Wprowadzenie

prawa obowiązującego. Termin transpozycji dyrektywy upłynął w dniu 31 grudnia 1994 r.

1. W niniejszej skardze o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom Państwa Członkowskiego, opartej na art. 226 WE, Komisja Wspólnot Europejskich twierdzi, że Królestwo Hiszpanii uchybiło zobowiązaniem, jakie ciąży na nim na mocy postanowień Traktatu WE oraz dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich² (dalej zwanej „dyrektywą”), nie dokonując pełnej transpozycji tej dyrektywy do prawa krajowego.

2. Skarga Komisji dotyczy w szczególności dwóch kwestii. Pierwsza kwestia związana jest z niedokonaniem przez Królestwo Hiszpanii prawidłowej transpozycji do prawa krajowego zasady interpretacji zawartej w art. 5 zdanie trzecie dyrektywy. Druga kwestia wiąże się z nieprawidłową transpozycją art. 6 ust. 2 dyrektywy, dotyczącego

II — Pierwszy zarzut Komisji: art. 5 zdanie trzecie dyrektywy

3. Pierwszy zarzut Komisji odnosi się do nieprawidłowej transpozycji do ustawodawstwa hiszpańskiego art. 5 zdanie trzecie dyrektywy. Artykuł 5 ustanawia jako ogólną zasadę, że jeśli w umowach konsumenckich warunki umowy wyrażone są na piśmie, muszą one być zawsze sporządzone prostym i zrozumiałym językiem. Przepis ten przewiduje dalej, w zdaniu drugim i trzecim, następującą zasadę interpretacji:

„[...] Wszelkie wątpliwości co do treści warunku należy interpretować na korzyść konsumenta. Powyższa zasada interpretacji nie ma zastosowania w kontekście procedury ustanowionej w art. 7 ust. 2”.

1 — Język oryginału: niderlandzki.

2 — Dz.U. L 95, str. 29.

Procedura ustanowiona w art. 7 ust. 2 stanowi to, co zwykle się określać jako zbiorowe powództwa o zaniechanie, „[...] według których osoby i organizacje mające uzasadniony interes na mocy prawa krajowego, związany z ochroną konsumentów, będą mogły wszcząć postępowanie zgodnie z właściwym prawem krajowym przed sądami lub przed organami administracyjnymi mającymi odpowiednie kwalifikacje do decydowania, czy warunki umowy sporządzone do celów ogólnego wykorzystania są nieuczciwe, co umożliwi powyższym osobom i organizacjom podjęcie stosownych i skutecznych środków w celu zapobieżenia stałemu stosowaniu takich warunków”. Zgodnie z art. 3 ust. 1 dyrektywy warunki umowy mogą zostać uznane za „nieuczciwe”, jeśli „stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta”.

„Wszelkie wątpliwości co do treści warunku należy interpretować na korzyść konsumenta”.

Przepis równoważny z art. 5 zdanie trzecie dyrektywy nie został przyjęty w ustawodawstwie hiszpańskim.

4. Dyrektywa została transponowana do ustawodawstwa hiszpańskiego w ustawie nr 7/1998 z dnia 13 kwietnia 1998 r. o ogólnych warunkach umów³ (zwanej dalej „ustawą nr 7/1998”), zmieniającej ustawę generalną nr 26/1984 z dnia 19 lipca 1984 r. o ochronie konsumentów i użytkowników⁴ (zwaną dalej „ustawą nr 26/1984”). W art. 10 ust. 2 ustawy nr 26/1984, zmienionej ustawą nr 7/1998, dokonano transpozycji art. 5 dyrektywy w następujących słowach:

5. Komisja utrzymuje, że ustawodawca hiszpański, nie zaznaczając, iż zasada interpretacji na korzyść konsumenta przewidziana w art. 5 zdanie drugie nie znajduje zastosowania w obrębie zbiorowych powództw o zaniechanie, nie dokonał prawidłowej transpozycji tego przepisu do prawa krajowego. Utrzymuje ona, że mogłoby to podważyć skuteczność powództw o zaniechanie, ponieważ sprzedawca lub dostawca, powołując się właśnie na tę zasadę interpretacji, doprowadziłby do tego, że warunki umowy nie zostałyby uznane za niedozwolone. W przeciwieństwie do tego, co twierdzi rząd hiszpański, nie można wywnioskować z art. 10 ust. 2 ustawy nr 26/1984 w zmienionym brzmieniu, że zasada interpretacji stosuje się wyłącznie w zakresie powództw indywidualnych. W braku wyraźnych przepisów ograniczających zastosowanie tej zasady do powództw indywidualnych należy uznać, że znajduje ona zastosowanie do obydwu rodzajów powództw.

3 — Ley 7/1998 de 13 de abril, sobre Condiciones Generales de la Contratación, *Boletín Oficial del Estado* no 89, z dnia 14 kwietnia 1998 r. str. 12304.

4 — Ley General 26/1984, de 19 de julio, para la Defensa de los Consumidores y Usuarios, *Boletín Oficial del Estado* no 176, z dnia 24 lipca 1984, str. 21686.

6. Rząd hiszpański twierdzi, że ustawodawstwo hiszpańskie przewiduje zarówno powództwa indywidualne jak i powództwa

zbiorowe, i że zasada interpretacji z art. 5 zdanie drugie dyrektywy znajduje zastosowanie wyłącznie do powództw indywidualnych. Dodaje on w tym względzie, że skoro powództwo zbiorowe prowadzi do uznania, przy zastosowaniu zwyczajowych metod interpretacji, warunków umów za niejasne i nieuczciwe, powództwo to zostaje uznane, bez względu na zawężającą interpretację na korzyść tego czy innego konsumenta. Rząd hiszpański utrzymuje ponadto, że ustawodawstwo hiszpańskie, które zapewnia lepszą ochronę niż przewidziana w dyrektywie, zawiera listę warunków umów uznawanych za nieuczciwe w każdym przypadku. Bez względu na obowiązujący charakter tej listy stoi na przeszkodzie powołaniu się, dla zablokowania powództwa zbiorowego o zaniechanie, na interpretację korzystną dla konsumenta. Ponieważ jest to oczywiste, rząd hiszpański nie dostrzega korzyści wynikającej z dosłownego powtórzenia art. 5 zdanie trzecie dyrektywy w ustawodawstwie hiszpańskim. Uważa on, że zastosowanie tej zasady jest wystarczająco zagwarantowane w hiszpańskim porządku prawnym. W związku z tym odsyła on również do art. 1228 hiszpańskiego kodeksu cywilnego, który stanowi, że „interpretacja niejasnych warunków umowy nie może działać na korzyść strony umowy, od której one pochodzą”. Trybunał Supremo orzekł wreszcie, że zasada ta znajduje zastosowanie również do sformułowanych uprzednio umów przystąpienia.

7. Tym, co w odniesieniu do pierwszego zarzutu różni strony, jest nie tyle treść obowiązku wynikającego z art. 5, co raczej sposób, w jaki należy wykonać ten obowiązek w prawie krajowym. Komisja uważa, że ograniczenie, jakiemu podlega zasada inter-

pretacji na korzyść konsumenta zawarta w art. 5 zdanie trzecie dyrektywy, zwana również wykładnią *contra preferentem*, powinno wyraźnie wynikać z treści ustawy. Rząd hiszpański powołuje się na to, że z systematyki hiszpańskiej ustawy wynika, że ta zasada interpretacji stosuje się wyłącznie do powództw indywidualnych i że w rezultacie nie jest konieczne wyraźne zaznaczenie, że nie znajduje ona zastosowania do powództw zbiorowych o zaniechanie w rozumieniu art. 7 ust. 2 dyrektywy. W odniesieniu do istoty sprawy rząd hiszpański twierdzi, że interpretacja na korzyść (pojedynczego) konsumenta nie znajduje tym samym zastosowania w zakresie powództwa mającego na celu zakazanie stałego stosowania niektórych nieuczciwych warunków umów.

8. Swoboda wyboru formy i środków osiągnięcia celów założonych w dyrektywie, jaką pozostawiono Państwowi Członkowskiemu, została dokładnie określona w obszernym orzecznictwie Trybunału. W tym względzie Trybunał orzekł, że transpozycja dyrektywy do prawa krajowego nie wymaga koniecznie formalnego i dosłownego powtórzenia jej przepisów w wyraźnym i szczegółowym przepisie prawa krajowego. Może ona, w zależności od treści dyrektywy, nastąpić w ogólnym kontekście prawnym, o ile zapewnia on rzeczywiście pełne stosowanie przepisów dyrektywy w sposób dostatecznie precyzyjny i jasny, tak aby w przypadku gdy dyrektywa zmierza do przyznania praw zainteresowanym, uprawnieni mieli możliwość rozeznania się we wszystkich przysługujących im prawach i w razie potrzeby

powołania się na nie przed sądem krajowym⁵. Ta ostatnia kwestia jest szczególnie istotna gdy dyrektywa przyznaje prawa obywatelom innych Państw Członkowskich, co ma zawsze miejsce w zakresie ochrony konsumentów.

9. W rezultacie krajowy porządek prawny ma zapewnić rzeczywiste osiągnięcie celu zamierzonego w dyrektywie. Prawa, jakie na mocy dyrektywy przysługują obywatelom, powinny być określone w sposób jasny i zrozumiały. Co więcej, możliwe powinno być dochodzenie w sposób skuteczny ich poszanowania przed właściwymi krajowymi organami sądowymi. W sytuacji niepewności co do zgodności ustawodawstwa krajowego z przepisami dyrektywy przyznającymi prawa zainteresowanym niepewność ta nie może zostać wyjaśniona poprzez odwołanie się do systemowej wykładni jego przepisów czy poprzez zastosowanie przez krajowe organy sądowe wykładni zgodnej z dyrektywą. Trybunał orzekł, że orzecznictwa krajowego — przyjmując że takie rzeczywiście istnieje — które dokonuje wykładni przepisów prawa krajowego w sposób uważany za zgodny z wymogami dyrektywy, nie można uznać za wystarczająco jasne i precyzyjne dla zaspokojenia wymogu bezpieczeństwa prawnego⁶.

10. Ponieważ art. 5 zdanie drugie dyrektywy został w dosłowny sposób transponowany do

prawa hiszpańskiego, można się w tym przypadku zastanawiać, czy wynika z niego również dostatecznie jasno, że zakres zastosowania tej zasady interpretacji ograniczony jest do powództw indywidualnych i że wobec tego, zgodnie z art. 5 zdanie trzecie dyrektywy, nie znajduje ona zastosowania w odniesieniu do zbiorowych powództw o zaprzestanie stosowania. Aby ocenić, czy skutek zamierzony w dyrektywie został w tej kwestii osiągnięty, należy przede wszystkim dokładniej rozważyć, sprzeczne z pozoru, ratio legis tego przepisu.

11. Zasada interpretacji zawarta w art. 5 zdanie drugie dyrektywy ma charakter pomocniczy, ponieważ stosuje się ją wyłącznie, jeśli wątpliwość co do znaczenia jednego z warunków umowy utrzymuje się po dokonaniu jego wykładni zwyczajowymi metodami. W sporze dotyczącym jednego z warunków umowy pomiędzy konsumentem a sprzedawcą lub dostawcą, warunek ten interpretowany jest na korzyść konsumenta. Niejasność takiego warunku i skutki z tego wynikające przypisane zostają sprzedawcy lub dostawcy. Odnosi się to do sytuacji, w których umowa została już zawarta i gdy następnie należy rozstrzygnąć, czy dany warunek jest nieuczciwy. Ta zasada interpretacji jest zgodna z celem dyrektywy, jakim jest ochrona konsumentów w transakcjach (ponadgranicznych).

12. Zbiorowe powództwa o zaniechanie wniesione przez organizacje konsumenckie różnią się w niektórych zasadniczych kwestiach od indywidualnych powództw skiero-

5 — Zob. w szczególności wyroki z dnia 30 maja 1991 r. w sprawie C-361/88 Komisja przeciwko Niemcom, Rec. str. I-2567, pkt 15 oraz z dnia 11 sierpnia 1995 r. w sprawie C-433/93 Komisja przeciwko Niemcom, Rec. str. I-2303, pkt 18.

6 — Wyrok z dnia 10 maja 2001 r. w sprawie C-144/99 Komisja przeciwko Niderlandom, Rec. str. I-3541, pkt 21.

wanych przez konsumentów przeciwko sprzedawcom. Z uwagi na ich prewencyjny charakter mają one na celu zapewnienie powszechnej ochrony konsumentów przed stosowaniem w ogólnych warunkach umów klauzul, które należy uznać za nieuczciwe. W ten sposób nierówne położenie konsumenta wobec sprzedawcy lub dostawcy zostaje zrównoważone poprzez pozytywne, zewnętrzne wobec konsumenta działanie⁷. Ocena takiego warunku umowy dokonuje się w sposób abstrakcyjny, z pominięciem osobistej korzyści płynącej z tego dla powoda.

13. W przypadku powództwa, o którym mowa w art. 7 ust. 2 dyrektywy, właściwy organ sądowy lub administracyjny powinien orzec, w oparciu o zwyczajowe sposoby wykładni prawa krajowego, czy dany warunek umowy jest nieuczciwy w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy i, gdy ma to miejsce, doprowadzić do zaprzestania stosowania takiego warunku. Jeśli w przypadku utrzymujących się wątpliwości i przy zastosowaniu zasady *contra preferentem*, można by dokonać wykładni spornego warunku umowy na korzyść konsumenta, to pozostawałaby on w mocy, co nie leżałoby koniecznie w interesie konsumenta. Chcąc osiągnąć skutek jak najbardziej korzystny dla konsumenta, należy uznać w toku kontroli in abstracto w ramach zbiorowego powództwa o zaprzestanie stosowania, że dany warunek pociąga za sobą negatywne dla konsumenta skutki. W rezultacie, sprzeczność polega na tym, że wykładnia niekorzystna dla konsumenta prowadzi do wzmocnienia jego ochrony.

14. Z tego powodu zasada interpretacji z art. 5 zdanie drugie nie znajduje zastosowania w zakresie zbiorowych powództw o zaprzestanie stosowania. Warunki zawarte w ogólnych warunkach umów z zamiarem stosowania ich w licznych stosunkach umownych mają być, na mocy art. 5 zdanie pierwsze dyrektywy, sporządzone dostatecznie prostym i zrozumiałym dla konsumenta językiem. Ich znaczenie nie może być uzależnione od różnych sposobów wykładni, którym warunki te mogą być poddane.

15. Jak z tego wynika, krajowy porządek prawny ma zapewnić, aby kontrola ogólnie stosowanych warunków umowy, dokonywana w ramach zbiorowych powództw o zaprzestanie stosowania w rozumieniu art. 7 ust. 2 dyrektywy, doprowadziła w ostateczności do bardziej korzystnego dla konsumentów skutku. Zgodnie z systematyką dyrektywy skutek ten zostaje osiągnięty poprzez uchylenie zastosowania zasady *contra preferentem* w ramach danej kontroli, tak że pozostaje wyłącznie odwołanie się do sposobów wykładni istniejących w prawie krajowym.

16. Rząd hiszpański twierdzi, że osiągnięcie zamierzonego w dyrektywie skutku jest zapewnione, po pierwsze poprzez ogólną systematykę ustawodawstwa w dziedzinie ochrony konsumentów i po drugie za pomocą zasad ogólnych mających zastosowanie do umów. Okoliczność, że art. 5 zdanie drugie dyrektywy został powtórzony jedynie w przepisach odnoszących się do

⁷ — Wyroki z dnia 27 czerwca w sprawach połączonych od C-240/98 do C-244/98 *Océano Grupo Editorial i Salvat Editores*, Rec. str. I-4941, pkt 27 oraz z dnia 24 stycznia 2002 r. w sprawie C-372/99 *Komisja przeciwko Włochom*, Rec. str. I-819, pkt 14 i 15.

powództw indywidualnych (art. 10 ust. 2 ustawy nr 26/1984, zmienionej ustawą nr 7/1998) wskazuje jego zdaniem na to, że zasada interpretacji w nim zawarta nie znajduje zastosowania do zbiorowych powództw o zaprzestanie stosowania w rozumieniu art. 5 zdanie trzecie dyrektywy. Powództwa te podlegają przepisom rozdziału IV ustawy nr 7/1998 (art. 12–20). Rząd hiszpański twierdzi ponadto, że prawo hiszpańskie zapewnia lepszą niż dyrektywa ochronę, ponieważ zawiera listę warunków, które są nieważne z mocy prawa. W ten sposób nastąpiła pełna realizacja dyrektywy, również w odniesieniu do kontroli warunków umowy w ramach zbiorowych powództw o zaniechanie.

17. Twierdzeniu temu zaprzecza, jak podkreśla Komisja, występowanie w prawie hiszpańskim pewnych oznak świadczących o tym, że zasada interpretacji na korzyść konsumenta ma zastosowanie ogólne. Artykuł 10 ust. 3 ustawy nr 26/1984, zmienionej ustawą nr 7/1998, który następuje po przepisie ustanawiającym rzeczoną zasadę interpretacji, przewiduje bowiem, że warunki stanowiące ogólne warunki umowy w rozumieniu ustawy w sprawie ogólnych warunków umów „również” podlegają przepisom tej ustawy. Ustawa ta w art. 6 ust. 2 również zawiera zasadę interpretacji na korzyść konsumenta: wątpliwości odnoszące się do wykładni niejasnych warunków umowy są rozstrzygane na korzyść strony przystępującej do umowy. Gdyby ustawodawca hiszpański chciał zawęzić zakres zastosowania zasady interpretacji do powództw indywidualnych, mógłby to

wyraźnie uczynić bądź w art. 10 ust. 3 ogólnej ustawy nr 26/1984, bądź w art. 6 ustawy nr 7/1998. Zważywszy, że tego nie zrobił, należy w konsekwencji uznać, że zasada ta znajduje zastosowanie do obydwu rodzajów powództw.

18. Wobec braku konkretnych danych wskazujących na to, że w toku kontroli warunków umów w ramach zbiorowych powództw o zaprzestanie stosowania następuje, z naruszeniem dyrektywy, zastosowanie zasady *contra preferentem*, nie ma pewności, że skutek zamierzony w dyrektywie nie został w hiszpańskim porządku prawnym osiągnięty. Niemniej jednak zakres zastosowania odpowiednich przepisów ustawy wskazuje na to, że istnieje prawna możliwość, aby zasada ta znajdowała zastosowanie w przypadkach, o których mowa w art. 7 ust. 2 dyrektywy. Jeśli zasada dotycząca wykładni przepisów rozporządzenia wpływa w znaczący sposób na treść tych przepisów, powinna być ona określona w taki sam sposób jak przepisy, do których się odnosi. W związku z tym uważam, że prawo hiszpańskie nie zapewnia w wystarczający sposób tego, aby zasada interpretacji zawarta w art. 5 zdanie drugie dyrektywy nie znajdowała zastosowania w ramach powództw, o których mowa w art. 7 ust. 2 dyrektywy.

19. Pierwszy zarzut Komisji jest wobec tego zasadny.

III — Drugi zarzut Komisji: art. 6 ust. 2 dyrektywy

20. Drugi zarzut Komisji odnosi się do sposobu, w jaki został transponowany do prawa hiszpańskiego art. 6 ust. 2 dyrektywy. Przepis ten stanowi:

„Państwa Członkowskie podejmą niezbędne kroki do zapewnienia, iż konsument nie utraci ochrony przyznanej mu na mocy niniejszej dyrektywy, poprzez wybór prawa państwa trzeciego jako prawa obowiązującego w stosunku do danej umowy, jeśli ta ostatnia pozostaje w ścisłym związku z terytorium Państw Członkowskich”.

21. Artykuł 10a akapit trzeci ustawy nr 26/1984 zmienionej ustawą nr 7/1998, za pomocą którego dokonano transpozycji art. 6 ust. 2 dyrektywy do prawa hiszpańskiego, ma następujące brzmienie: „bez względu na wybrane przez strony prawo rządzące umową, przepisy dotyczące ochrony konsumentów przed nieuczciwymi warunkami umownymi będą stosowane zgodnie z postanowieniami art. 5 Konwencji rzymskiej z 1980 r. o prawie właściwym dla zobowiązań umownych”.

22. Artykuł 5 ust. 2 Konwencji rzymskiej o prawie właściwym do zobowiązań umow-

nych (zwanej dalej „Konwencją rzymską z 1980 r.”) przewiduje — w skrócie — że wybór prawa dokonany przez strony nie może prowadzić do pozbawienia konsumenta ochrony, jaką zapewniają mu bezwzględnie obowiązujące przepisy kraju, w którym ma on miejsce pobytu, w sytuacjach określonych w tym przepisie. Zgodnie z art. 5 ust. 1 Konwencji rzymskiej z 1980 r. przepis ten stosuje się do umów zawartych przez konsumentów, mających za przedmiot nabycie ruchomości, przedmiotów materialnych lub usług, jak również do umów mających na celu pokrycie kosztów takiej transakcji.

23. W tym kontekście istotny jest też art. 3 akapit drugi ustawy nr 7/1998, który stanowi:

„Bez uszczerbku dla postanowień zawartych w traktatach i konwencjach międzynarodowych niniejsza ustawa ma zastosowanie również do umów poddanych prawu obcemu, jeżeli przystępujący złożył oświadczenie woli na terytorium hiszpańskim i w jego obrębie znajduje się jego zwykłe miejsce zamieszkania”.

24. Komisja twierdzi, że art. 6 ust. 2 dyrektywy ma na celu ochronę wszystkich konsumentów w zakresie wszelkich umów zawartych ze sprzedawcą lub dostawcą,

podczas gdy art. 10 a ustawy nr 26/1984 w zmienionym brzmieniu przewiduje taką ochronę wyłącznie dla niektórych rodzajów umów (tych, o których mowa w art. 5 ust. 1 Konwencji rzymskiej) i to jedynie przy spełnieniu określonych warunków (wymienionych w art. 5 ust. 2 Konwencji rzymskiej). Warunki te są bardziej restrykcyjne niż warunek zawarty w art. 6 ust. 2 dyrektywy, który wymaga jedynie, aby umowa pozostawała „w ścisłym związku z terytorium Państw Członkowskich”.

oświadczenia stron umowy, zgodnie z którym umowa podlegać będzie prawu państwa trzeciego. Dla osiągnięcia tego celu dyrektywa przyjmuje jako punkt odniesienia szerokie kryterium: umowa musi pozostawać w ścisłym związku z terytorium Państwa Członkowskiego. Z uwagi na to, że art. 10a ustawy nr 26/1984 w zmienionym brzmieniu odwołuje się do art. 5 Konwencji rzymskiej, należy sobie zadać pytanie, czy cel dyrektywy, jakim jest ochrona konsumentów, nie został naruszony.

25. Zdaniem rządu hiszpańskiego z systemowej wykładni („interpretacji integradora”) hiszpańskich przepisów dotyczących ochrony konsumentów wobec nieuczciwych warunków umów wynika, że przepisy te mają bezwzględnie obowiązujący charakter. Znajdują one zastosowanie niezależnie od prawa wskazanego przez strony jako prawo obowiązujące dla danej umowy. Przepisy te uwzględniają jednocześnie dyrektywę oraz Konwencję rzymską z 1980 r. Podkreśla on, że art. 3 drugi akapit ustawy nr 7/1998 przewiduje, że prawo hiszpańskie jest bezwzględnie obowiązujące dla umów podlegających prawu obcemu w przypadku, gdy strona wyraziła swoją wolę na terytorium hiszpańskim i ma na nim miejsce pobytu. W ten sposób urzeczywistnia się pojęcie „ścisłego związku z terytorium Państwa Członkowskiego” w odniesieniu do umów wykazujących związek z prawem hiszpańskim.

27. Uważam, że tak właśnie się stało w tym przypadku. Kryterium, którym posłużono się w dyrektywie, tj. występowanie ścisłego związku pomiędzy umową a terytorium Państwa Członkowskiego, pozostawia miejsce na dostosowującą się zależnie od sytuacji wykładnię. Ustanawia ono niski próg, ponieważ uruchamia ochronne działanie dyrektywy w przypadku, gdy strony umowy wskazały prawo państwa trzeciego jako obowiązujące dla umowy. Natomiast odwołanie do art. 5 Konwencji rzymskiej, zawarte w art. 10a ust. 3 ustawy nr 26/1984 zmienionej ustawą nr 7/1998, prowadzi do przyjęcia kryteriów powodujących, że stosowanie przepisów dyrektywy nie jest w prawie hiszpańskim zapewnione w tych wszystkich przypadkach, o których mowa w art. 6 ust. 2 dyrektywy.

26. Celem art. 6 ust. 2 dyrektywy jest zapewnienie, aby ochronne działanie dyrektywy nie zostało naruszone w wyniku

28. Artykuł 5 Konwencji rzymskiej z 1980 r. przewiduje bowiem stosowanie (bezwzględ-

nie obowiązującego) prawa państwa pobytu konsumenta niezależnie od wyboru stron, przy czym uzależnia on jego stosowanie od warunków, które nie są w dyrektywie przewidziane. Konieczne jest zatem, aby a) zawarcie umowy w tym państwie było poprzedzone wyraźną ofertą lub reklamą, a konsument przed zawarciem umowy przedsięwziął niezbędne do tego działania b) druga strona umowy otrzymała w tym państwie zamówienie ze strony konsumenta lub c) sprzedawca zorganizował podróż mającą na celu doprowadzenie konsumenta do zawarcia umowy. Zastrzeżenia te zawężają zakres ochrony przewidzianej w art. 6 ust. 2 dyrektywy. Co więcej, zakres zastosowania Konwencji rzymskiej z 1980 r. ograniczony jest do umów wymienionych w ust. 1 tego przepisu. Niezależnie od tego, jak szeroki może być przedmiotowy zakres tego przepisu, dyrektywa rozciąga się na wszystkie umowy zawarte przez konsumentów ze sprzedawcą lub dostawcą, tak że nie można wykluczyć, że pewne rodzaje umów w nieuzasadniony sposób zostaną wyłączone spod zakresu zastosowania art. 10a akapit trzeci.

dziannym w dyrektywie. Także bowiem w tym przypadku znajdują zastosowanie łączne warunki, wedle których konsument musi po pierwsze mieć miejsce zwykłego pobytu na terytorium hiszpańskim i po drugie musi wyrazić na nim chęć zawarcia umowy. Tym samym wymogi te zawężają ochronę zagwarantowaną w art. 6 ust. 2 dyrektywy.

30. Jeśli chodzi wreszcie o argument rządu hiszpańskiego, zgodnie z którym skutek zamierzony w dyrektywie można osiągnąć poprzez systemową lub jednolitą wykładnię stosownych przepisów prawa hiszpańskiego, to należy w tej kwestii odesłać do orzecznictwa Trybunału odnoszącego się do dyrektywy⁸. Wynika z niego jednoznacznie, że prawa, które zainteresowanym przysługują na mocy dyrektywy powinny być w ustawodawstwie krajowym zawarte w sposób pewny i jednoznaczny. Jak wynika z powyższych rozważań, nie ma to miejsca w odniesieniu do art. 6 ust. 2 dyrektywy.

29. Ponieważ rząd hiszpański odwołuje się również do art. 3 akapit drugi ustawy nr 7/1998, należy zauważyć, że oprócz tego, że przepis ten odnosi się wyłącznie do ogólnych warunków umów, a zatem nie w szczególności do umów konsumenckich, zawiera on również dwa ścisłe warunki niezgodne z systemem ochronnym przewi-

31. Drugi zarzut Komisji jest w rezultacie również zasadny.

8 — Przywołane w przypisie 6.

IV — Wnioski

32. W związku z powyższym proponuję, aby Trybunał:

- orzekł, że Królestwo Hiszpanii, nie dokonując pełnej transpozycji do prawa krajowego art. 5 i 6 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, uchybiło zobowiązaniom, ciążącym na nim na mocy postanowień Traktatu WE i tej dyrektywy;
- obciążył Królestwo Hiszpanii kosztami postępowania.